

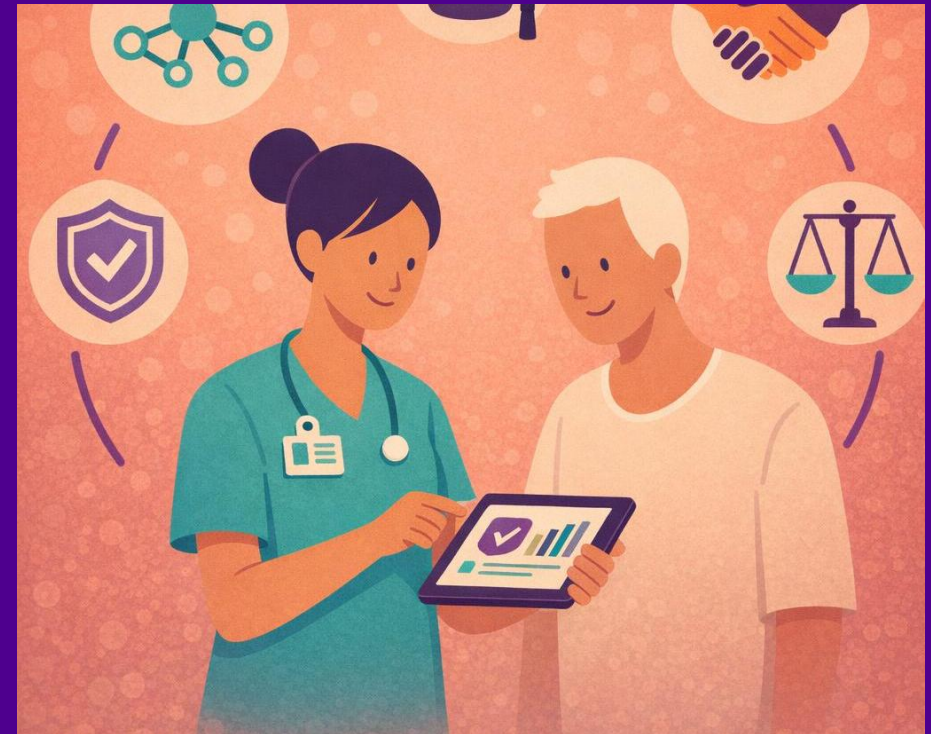
Eettisesti kestävä P4 kehittäminen hyvinvointialueella

Työelämäprofessori Arja Halkoaho

Tampereen yliopisto ja Tampereen Ammattikorkeakoulu

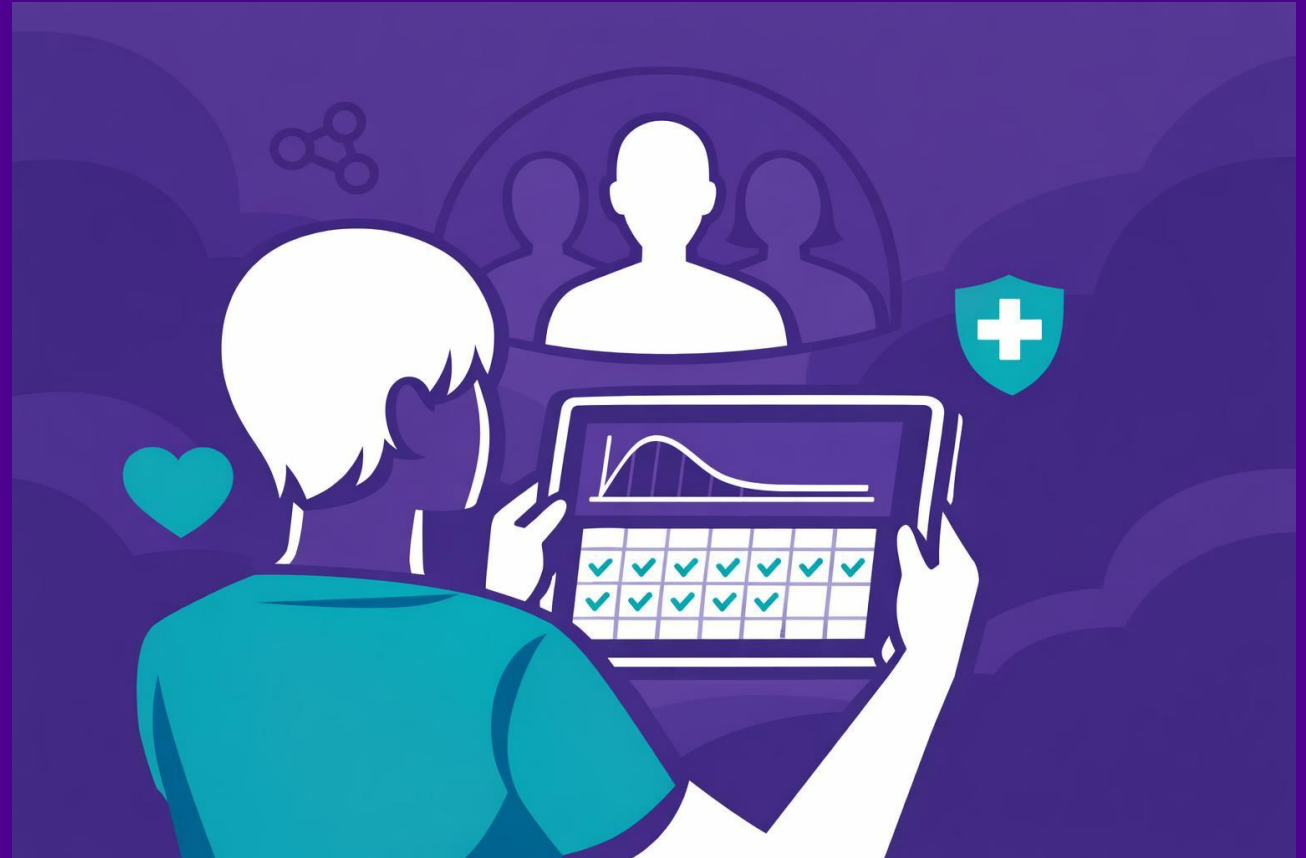
P4 on ajattelutavan muutos

- Predictive: riski näkyväksi
- Preventive: sairauden ehkäisy
- Personalised: yksilöllinen merkitys
- Participatory: ihminen toimijana, osallisuus
- Osallisuus ei ole lisä, vaan koko mallin haavoittuvin ja tärkein pilari
- Ilman osallisuutta ennakointi jää abstraktiksi ja ehkäisy teoreettiseksi

Miksi ennakointi ja osallisuus ovat välttämättömiä?

- Hoito alkaa usein vasta sairastumisen jälkeen
- Kansansairaudet, monisairaudet ja hoivakriisi
- Tieto lisääntyy, mutta toiminta ei aina seuraa perässä
- Terveystieteiden huolto reagoi yhä liian myöhään, vaikka riskit tunnetaan aiemmin kuin koskaan

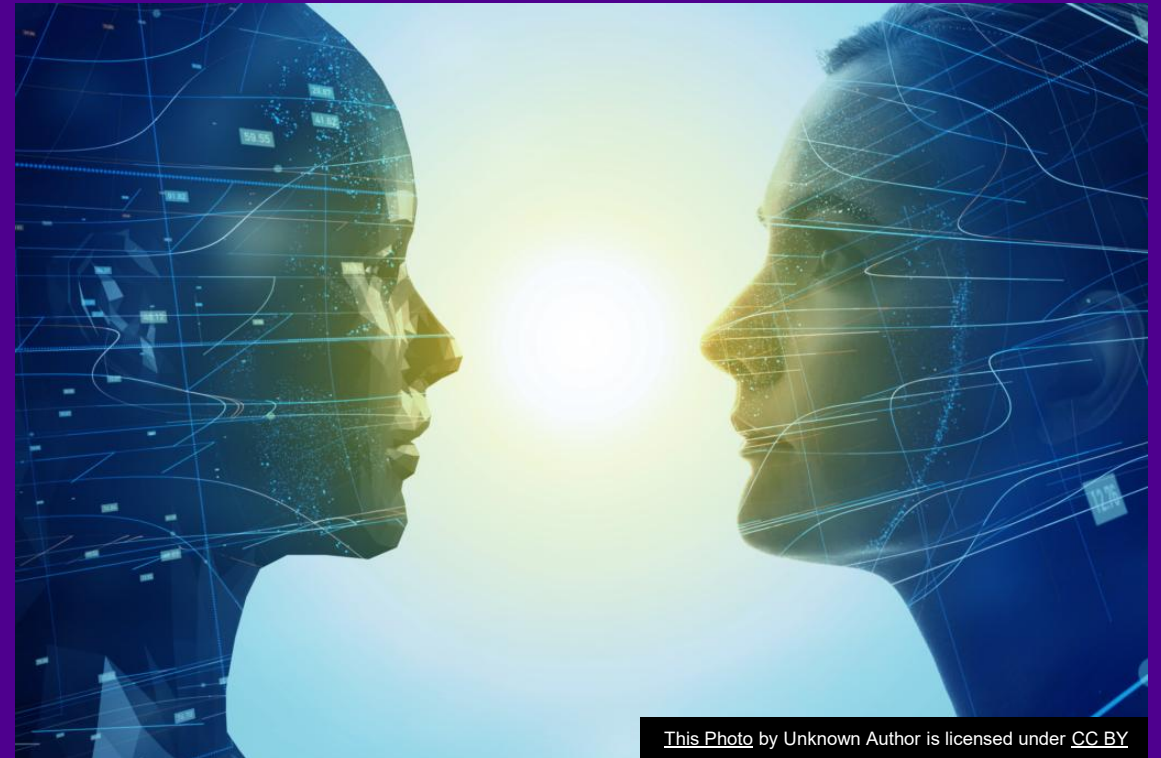

Ennakoivat mallit ja osallisuus

- Ennakoivat mallit yhdistävät:
  - biologisen tiedon (esim. genomi, biomarkerit)
  - kliinisen tiedon
  - käyttäytymis- ja elintapatiedon
- Mallien tuottama riskiarvio **ei ole vielä ennakointia**
- Ennakointi syntyy vasta, kun:
  - riski tehdään ymmärrettäväksi
  - päätökset tehdään yhdessä
  - ihminen saa jatkuvaa palautetta
- Osallisuus toimii siltana **ennustamisen ja toiminnan välillä**
- Ilman osallisuutta ennakoiva tieto jää **passiiviseksi informaatioksi**
- Osallisuus on samanaikaisesti
  - **kognitiivista** – ymmärräkö riskin ja sen merkityksen
  - **psykologista** – koenko toimijuutta ja uskallanko toimia
  - **relationaalista** – luotanko ammattilaiseen ja järjestelmään
- Siksi osallisuus on P4-lääketieteen **toiminnallinen ydin**

Digital Twins

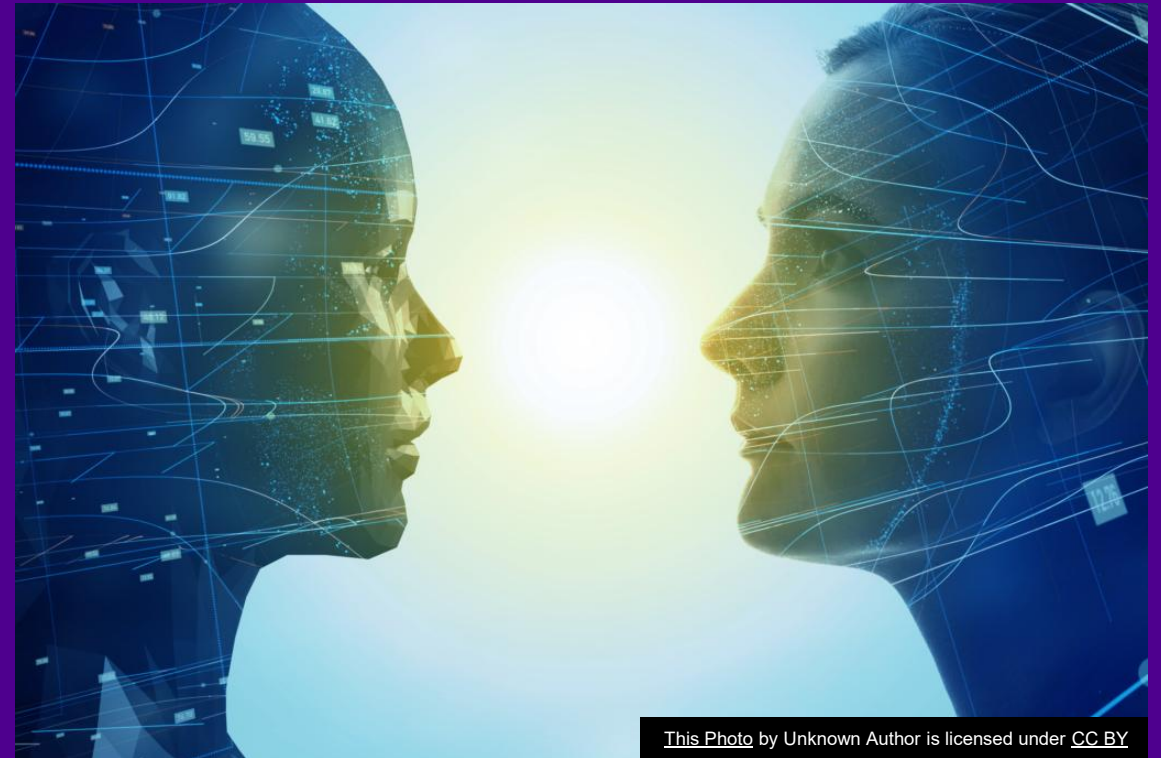
- Virtuaalinen, päivittyvä potilasmalli
- Datan yhdistäminen
- Mahdollistaa simuloinnin ja ennakoinnin
- Keskeiset haasteet:
  - Datan hallinta ja yksityisyys
  - Tasa-arvo, yhdenvertaisuus
  - Algoritmi bias
  - Varhainen ennustaminen, ”worried well”-ilmiö
- Onnistuessaan voi konkretisoida P4-mallin käytännössä
- Ei pelkästään teknologia kysymys, vahvasti myös organisatorinen kysymys

This Photo by Unknown Author is licensed under [CC BY](#)

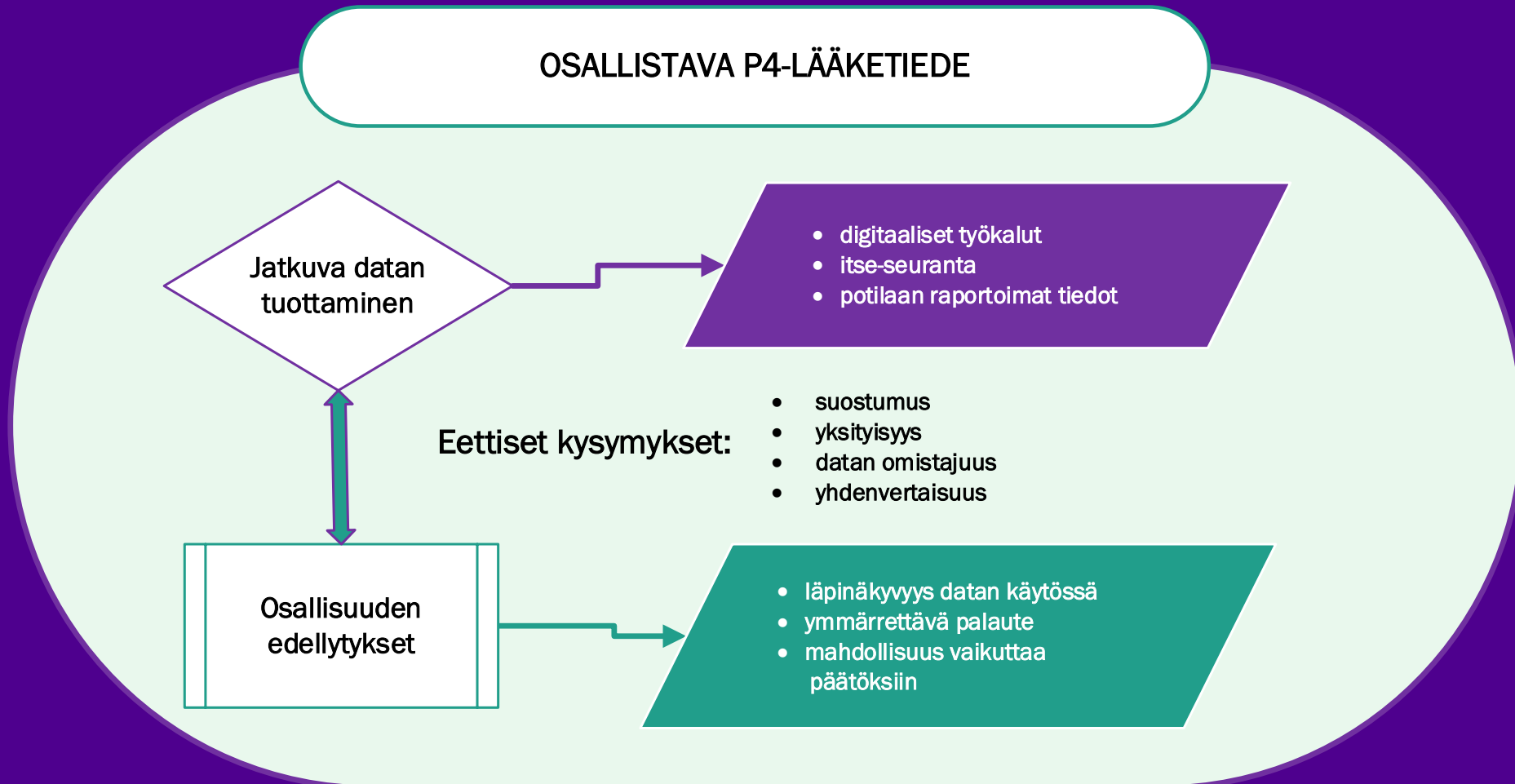
Digital Twins

- Yksilötaso: potilaskohtainen optimointi
- Väestötaso: virtuaalinen potilaspopulaatio, kliiniset tutkimukset
- Organisatorinen taso: sairaaloiden toiminnan optimointi
- Kirjallisuudessa: parempi hoito, kustannussäästöjä. Kuitenkin vielä tekniset ja organisatoriset esteet suuria.
- Digital Twin voi jatkaa elämää kuoleman jälkeen, kuka omistaa datan, mikä on sallittua
- Väestötasoisessa tutkimuksessa suostumus, tarvitaan uusia eettisiä malleja

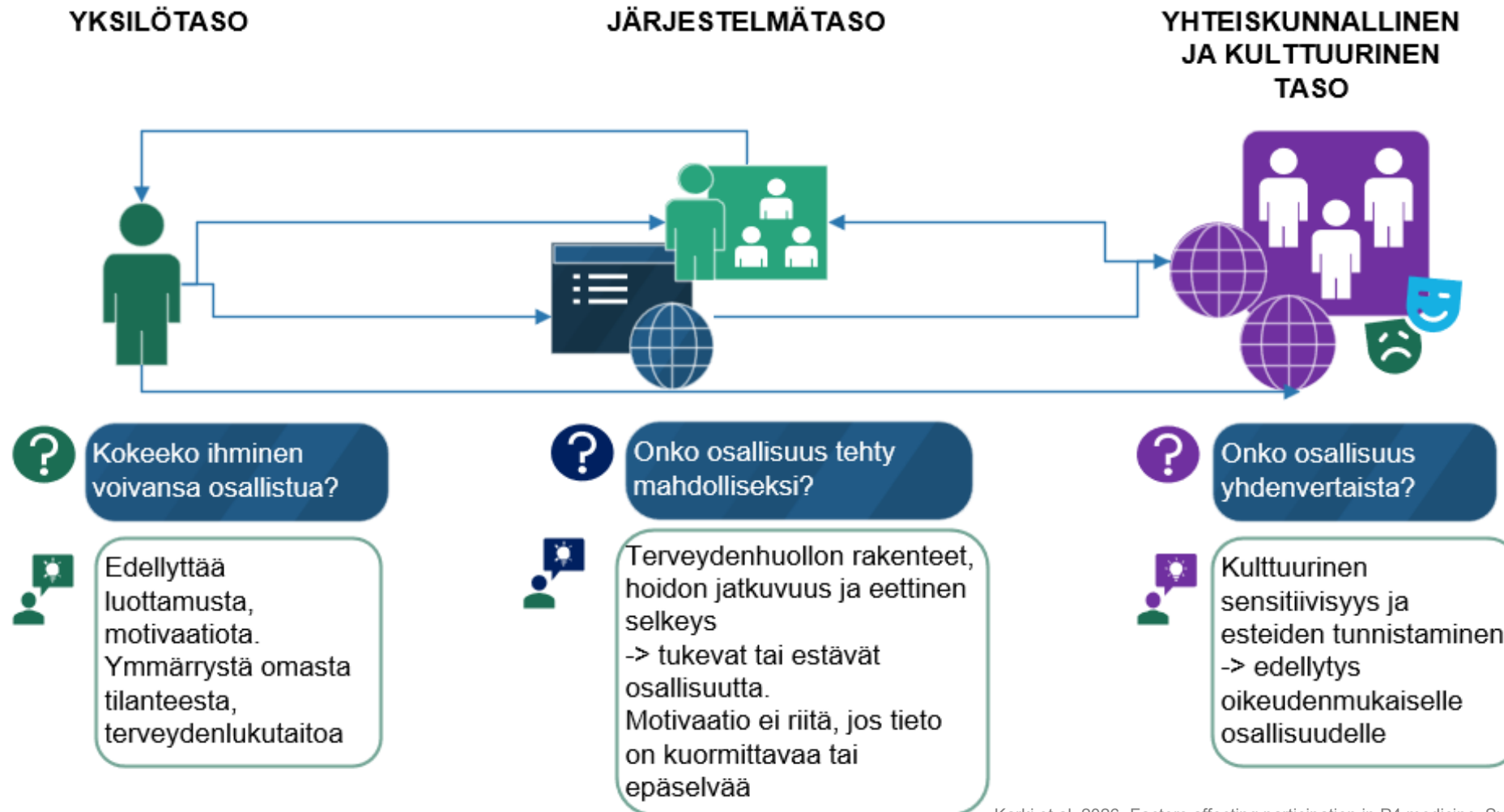

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY

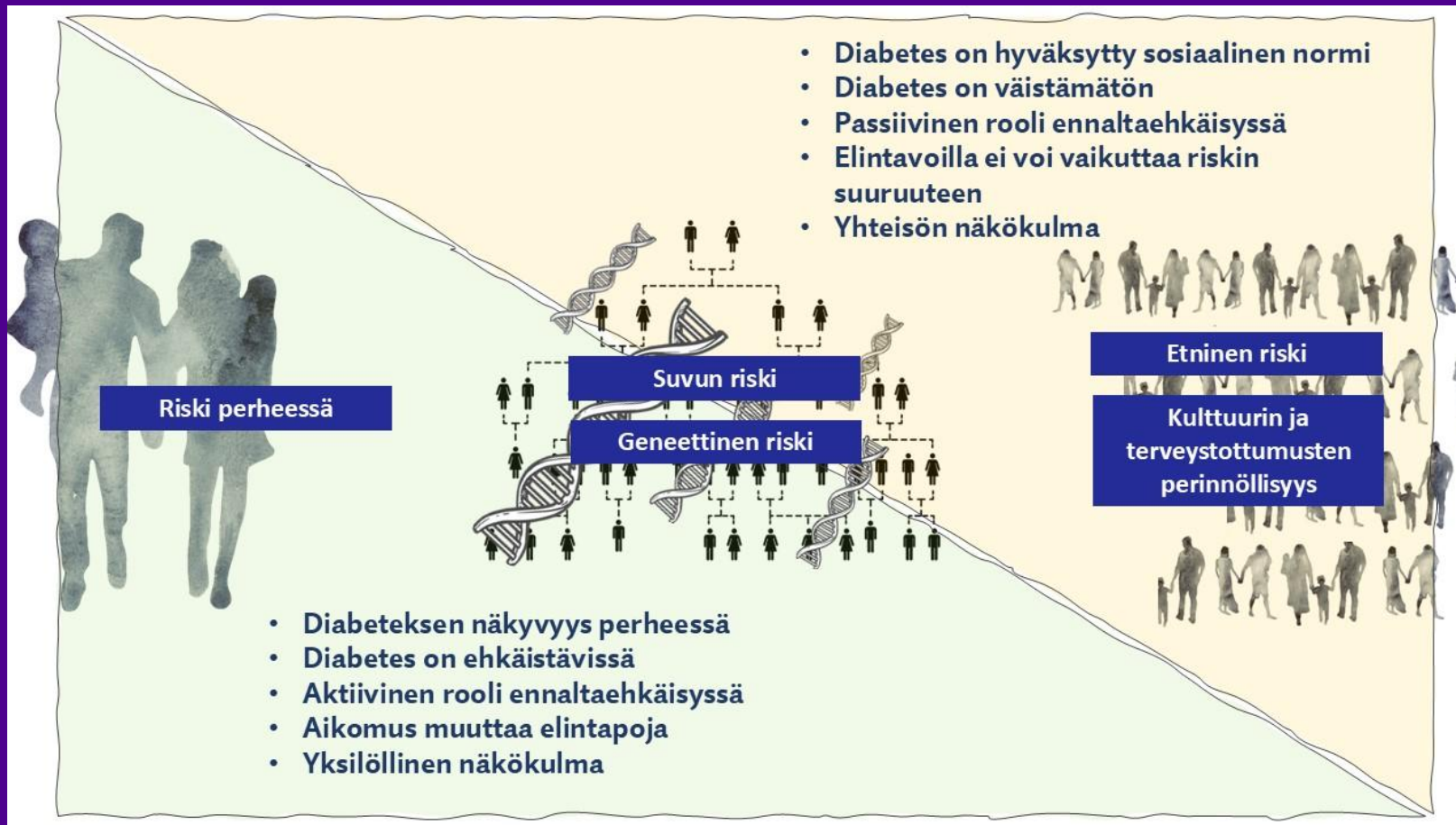
Data, eettisyys ja osallisuus

Osallisuuden ydintekijät

Ihmiset kokevat perinnöllisen riskin eri tavoin

Perinnöllinen riskin moninaisuus

- Kokemus kulttuurin ja terveystottumusten perinnöllisyydestä:
  - Sekä geneettisten että ei-geneettisten tekijöiden nähtiin periytyvän perheessä, jolloin perheen ja yksilön päätöksenteko ja terveystottumusten muutokset vaikeutuivat.
  - Tietoisuus muuttui harvoin konkreettiseksi ehkäiseviksi toimiksi.
- Perheen vahva sosio-kulttuurinen merkitys ja perinteiset ruokakäytännöt nähtiin myös syiksi sille, ettei elintapoja koettu voitavan muuttaa.

Osallistava P4-terveydenhuolto edellyttää osaamista

Koettu osaaminen usein
riittämätöntä

Genomi- ja riskitieto arjen
hoitotyössä, epävarmuus
rajoittaa keskustelua riskeistä

Eettinen vastuu kyllä
tunnistetaan, mutta valmiudet
koetaan puutteelliseksi

Varovaisuus ja epävarmuus
ohjaavat toimintaa

Osallisuutta ei synny ilman
ammattillista varmuutta

Eettisyys ja kulttuurinen turvallisuus – luottamuksen perusta

- Kulttuurinen turvallisuus koetaan haastavaksi
- Epävarmuus perhehistorian käsittelyssä erityisesti monimuotoisissa tilanteissa (etninen ja kulttuurinen moninaisuus, erilaiset perherakenteet)
- Yhdenvertaisuus ei toteudu automaattisesti
- Luottamus rakentuu osaamisen varaan
- Jos ammattilainen ei koe toimintaansa eettisesti ja kulttuurisesti turvalliseksi, osallisuus **katkeaa jo ennen kuin se alkaa.**

Digitaalinen ohjaus-potilasnäkökulma

- **Toimiva digitaalinen ohjaus**

- Teknologian sujuva käyttö + potilaan tukeminen
- Yksilöllinen ohjaus ja motivointi
- Aktiivinen osallistaminen

- **Hyödyt potilaille**

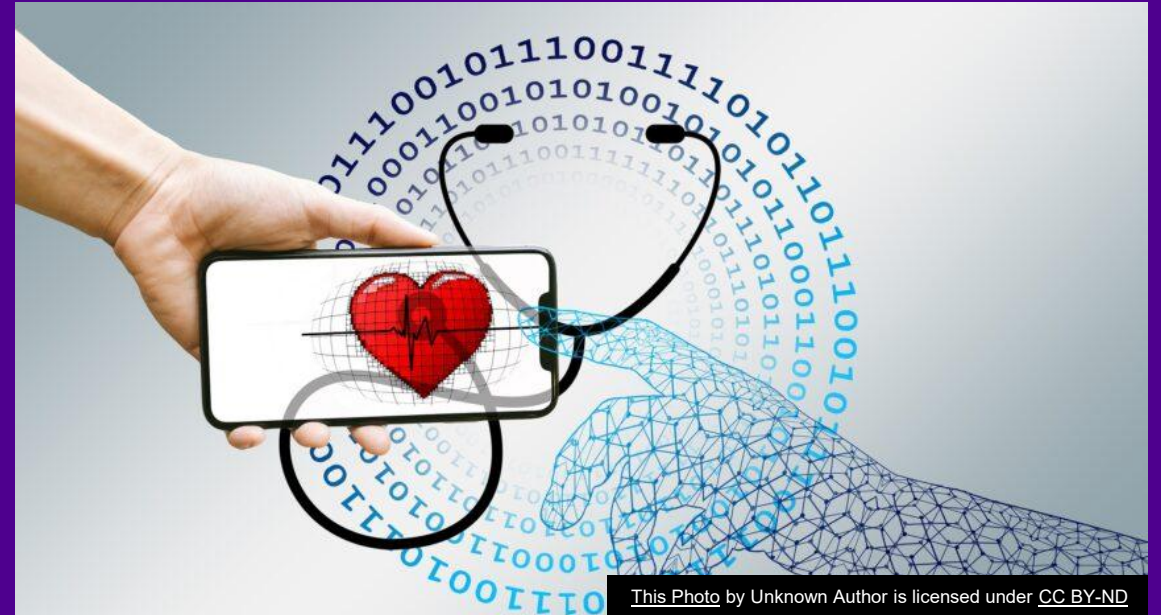
- Parempi saavutettavuus
- Lisääntynyt oma rooli hoidossa
- Mahdollisuus valmistautua

- **Keskeiset haasteet**

- Vuorovaikutus (luottamus, empatia)
  - Ammattilaisten osaaminen
  - Teknologian käyttöön liittyvät esteet
- Digipalvelut eivät epäonnistu teknologiaan
→ vaan **vuorovaikutuksen puutteeseen**

Digitaalinen kompetenssi, ammattilaiset

- **Kolme osaamisprofiilia**
  - Matala (8.6 %)
  - Keskitaso (27.2 %)
  - Korkea (64.1 %)
- Heikoin osa-alue kaikilla: **eettinen osaaminen**
- **Keskeiset tekijät**
  - Organisatorinen tuki (kriittisin)
  - Kokemus (paradoksi: kokeneimmat vähemmän digiosaavia)
  - Koulutus tukee mutta ei ratkaise

This Photo by Unknown Author is licensed under [CC BY-ND](#)

Digiosaaminen, ammattilaiset

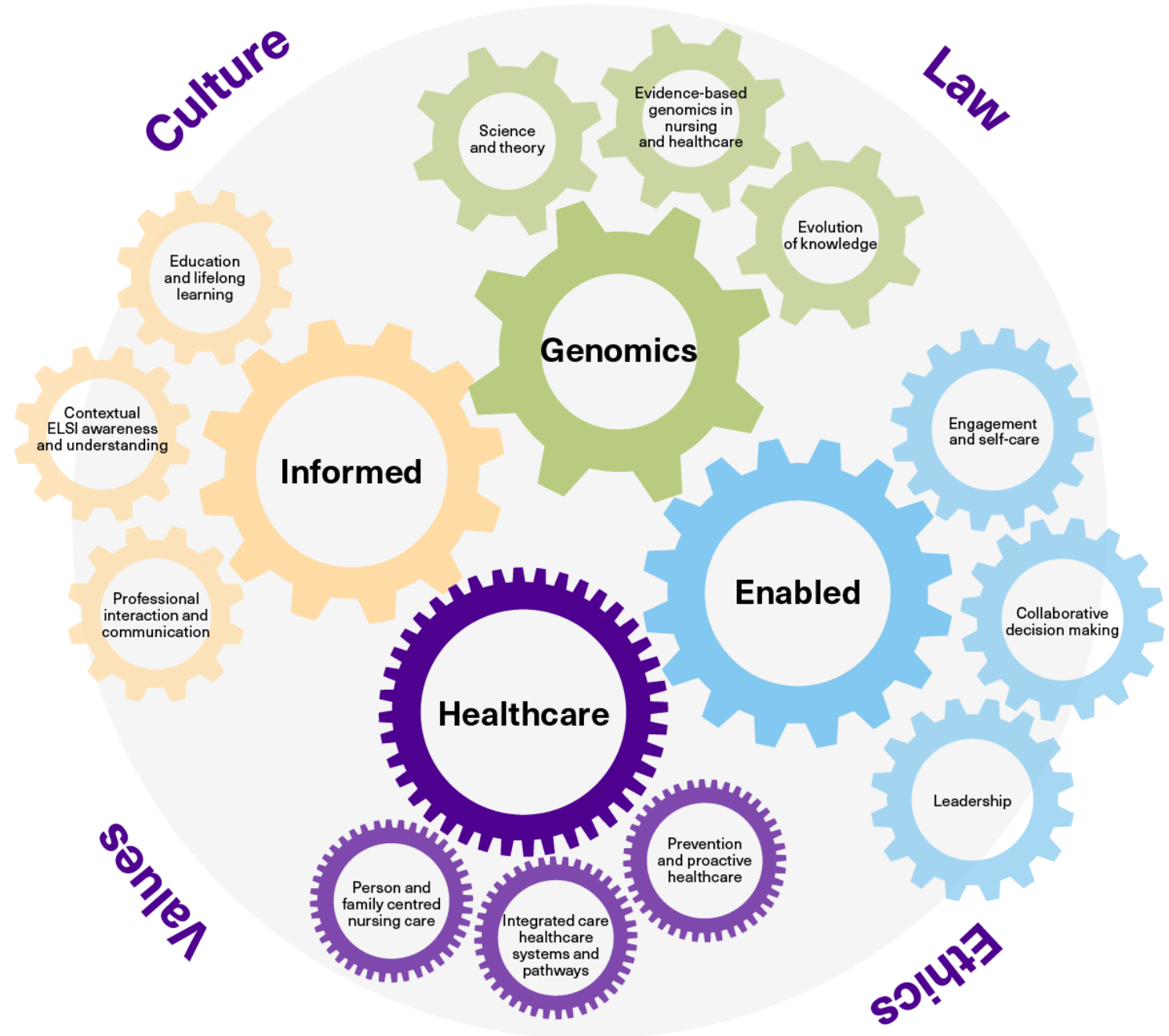
- Henkilökohtainen osaaminen ei takaa, että digitaaliset ratkaisut toimivat käytännössä.
- Digiosaaminen riippuu vahvasti:
  - Johdon tuesta
  - Organisaatiokulttuurista
  - Kollegiaalisesta tuesta
  - Koulutusmahdollisuuksista
- Digitaalinen hoito syntyy **kolmen tekijän yhteisvaikutuksesta**:
  - **Ihmiset** (osaaminen, asenteet)
  - **Teknologia** (järjestelmät, työkalut)
  - **Organisaatio** (rakenteet, johtaminen, resurssit)
- **Digiosaaminen ei ole yksilön taito, vaan koko organisaation kyvykkyys.**

GenoNurse -projekti

GenoNurse koulutusmalli

GenoNurse Educational Model
and RoadMap : A Guide to
Teachers and Students

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7592-02-1>

Mitä ennakoiva ja osallistava terveydenhuolto edellyttää?

Osallisuus ratkaisee ennakoivan terveydenhuollon toteutumisen

- Ennakoiva ja osallistava terveydenhuolto ei epäonnistu tiedon puutteeseen.
- Se epäonnistuu, jos riskikokemusten moninaisuutta ei ymmärretä eikä osallisuutta mahdollisteta.
- Ilman osaamista ja eettistä varmuutta ennakointi jää harvojen mahdollisuudeksi, eikä yhteiseksi voimavaraksi.
- Ennakoiva ja osallistava terveydenhuolto toteutuu vasta, kun terveydenhuollon järjestelmä kantaa vastuun osaamisesta ja ihmiselle jää toimijuus.

TUTKIMUSRYHMÄ

PRECISE

Ennakoiva, ehkäisevä,
yksilöllinen ja
osallistava terveys

Tutkimusteemat

- Genomitiedon, datan ja tekoälyn integrointi hoitotyöhön ja koulutukseen
- Ennakoivan, osallistavan ja yksilöllisen hoidon toimintamallien kehittäminen ja pilotointi
- Eettinen ja yhteiskunnallinen kestävyys datavetoisessa terveydenhuollossa
- Yhteiskunnallisen muutoksen ja hoivakriisin ratkaisut

PRIMA P4

A paradigm shift towards predictive and personalized prevention in Finnish healthcare

Rahoittaja: Suomen Akatemia

Yleiset tavoitteet

- Hanke luo perustan skaalautuvalle, kestäväälle ja yhdenvertaiselle yksilöllisen ennaltaehkäisevän hoidon mallille Suomessa. Tarkemmin ottaen hankkeen tavoitteena on:
  - Luoda yhteistyöverkostoja hyvinvointialueiden ja tutkimuslaitosten välille, jotta P4-terveydenhuollon pitkäjänteinen käyttöönotto mahdollistuu.
  - Kehittää menettelytapoja varhaiseen riskinarviointiin, ennustamiseen ja kohdennettuun interventioon todellisissa terveydenhuollon toimintaprosesseissa.
  - Tunnistaa sairausalueet, joilla varhainen tunnistaminen ja puuttuminen tuottavat suurimmat terveyshyödyt ja kustannussäästöt.
  - Laatia strateginen tiekartta kansallisen PRIMA-P4-ennaltaehkäisevän lääketieteen keskuksen perustamiseksi Suomeen.

- TAU: Kalle Kurppa, Heikki Hyöty, Pilvikki Absetz
- PIRHA: Kalle Kurppa
- TAMK: Arja Halkoaho
- VARHA: Jaakko Koskenniemi
- POHDE: Riitta Veijola

STRATEGIC VISION

Establish a national hub for predictive data-driven healthcare development

IDENTIFY

Disease Areas

DEVELOP

Integration into Routine Care

LAY GROUNDWORK

Collaboration Model

Roadmap toward a nationally coordinated, data-driven preventive healthcare system

PRIMA-P4 project		
WP (Lead)	Title	Key Objectives
WP1 (Pirha, TAU)	Identification of relevant data sources and data integration	Identify and curate health data sources; generate prospective data for risk modeling
WP2 (TAU)	Development of procedures for individual risk assessment and prediction	Develop digital twin and ML-based risk prediction models; conduct cost-benefit analyses
WP3 (TAU, TAMK, Pirha)	Development of implementation model for health care setting	Co-design implementation model; build professional capacity; evaluate ethics and sustainability
WP4 (Pirha)	Piloting the developed protocols in clinical care	Pilot implementation processes; evaluate feasibility, acceptability and sustainability
WP5 (all)	Impact generation	Consolidate results into a national roadmap; prepare Center for Preventive Medicine

Short term impacts

New knowledge and a concrete roadmap for establishing PRIMA-P4 Center for Preventive Medicine in Finland

Longer term impacts

National long-term strategy for the implementation of P4 medicine in health care

Hoivan kriisin helpottaminen alhaalta ja ylhäältä syntyviä innovaatioita tutkimalla

Hoivatyön tulevaisuus (CAREFUTURE) -hankkeen tavoitteet ja missio

Konsortion johtaja Eveliina Saari, Työterveyslaitos

skills

Työterveyslaitos

Kolme kilpailuluokkaa

Työntekijälähtöinen innovaatio:

”Uusi työkäytäntö, jossa hoitajat jakavat päivittäisiä hyvinvointivinkkejä ja vuorovaikutusmenetelmiä kollegoilleen. Innovaatio vastaa kiireen ja stressin aiheuttamaan työn kuormitukseen ja lisää arjen sujuvuutta, työn mielekkyyttä ja työyhteisön tukea.”

Kansalaislähtöinen innovaatio:

”Vapaaehtoisten ja asukkaiden kehittämä yhteisöohjelma tuo uusia tapoja osallistua hoivakodin arkeen, esimerkiksi yhteisprojekteja ja vierailuja. Se vastaa yksinäisyyden ja etäisyyden haasteeseen ja lisää asiakkaiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.”

Teknologia-, politiikka ja organisaatiolähtöinen innovaatio:

”Hyvän hoivatyön ratkaisut -alusta tarjoaa hyvinvointialueen hoivatyöntekijöille tietoja, vinkkejä ja kokeiltuja ratkaisuja, miten hoivakodeista on saatu tuotettua entistä mielekkäämpiä hoivan työympäristö. Levitessään yksiköiden välillä ratkaisut parantavat hoivan laatua ja hoivatyön vetovoimaa.”

1150

Työntekijälähtöiset: 52 ehdotusta

Kansalaislähtöiset: 39 ehdotusta

Teknologia-, politiikka- ja organisaatiolähtöiset: 59 ehdotusta

innovaatiota

Asiakasraatitutkimus PIRHA

Tavoitteena on selvittää miten asiakasraadeissa olevat henkilöt voivat vaikuttaa PIRHAN toimintaan, osallisuus keskiössä.

Ref.

- Airikkala et.al. 2023. Perception of inherited risk in type 2 diabetes: a systematic review. *Front Public Health*. 2023 Dec 14;11:1293874. doi: 10.3389/fpubh.2023.1293874.
- Burr, C. D., et al. (2026). *Realising the digital twin: Thematic review and analysis of the ethical, legal and social issues for digital twins in healthcare*. *AI & Society*. <https://doi.org/10.1007/s00146-025-02833-6>
- Comparcini, D., et al. (2025). *Profiling healthcare professionals' digital health competence and associated factors*. *Journal of Advanced Nursing*.
- Jabin, M. S. R., et al. (2025). *Ethical and quality of care–related challenges of digital health twins in care settings for older adults: Scoping review*. *JMIR Aging*.
- Kaihlaniemi, J., et al. (2025). *Patients' experiences of healthcare professionals' competence in digital counselling in healthcare settings*. *Journal of Advanced Nursing*.
- Laaksonen et al. 2025. Genomic competence among nurses: A spotlight on ethics. *Nursing Ethics*, 32(8):2683-2697. <https://doi.org/10.1177/09697330251366594>
- Nisevic, M., Milojevic, D., & Spajic, D. (2025). *Synthetic data in medicine: Legal and ethical considerations for patient profiling*. *Computational and Structural Biotechnology Journal*.

Kiitos!

arja.halkoaho@tuni.fi